

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Ενώπιον: Ν. Ταλαρίδου-Κοντοπούλου Ε.Δ.

Αρ. Αγωγής : **6447/05**

Μεταξύ:

[Redacted]

Ενάγοντα

και

[Redacted]

Εναγόμενου

.....

Ημερομηνία: 15 Νοεμβρίου, 2011

Εμφανίσεις

Για τον ενάγοντα: κ. Ν. Αγγελίδης.

Για τον εναγόμενο: κα. Α. Σιακαλλή.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Η αγωγή του ενάγοντα αφορά αξίωση για γενικές, ειδικές και τιμωρητικές αποζημιώσεις για επιστολή που έστειλε ο εναγόμενος σε πρόσωπο η οποία, ο ενάγοντας ισχυρίζεται, ότι είναι δυσφημιστική για το πρόσωπό του.

Σύμφωνα με την έκθεση απαιτήσεως ο ενάγοντας είναι μέλος του ΕΤΕΚ και είναι εγγεγραμμένος ως Πολιτικός Μηχανικός. Το 1991 ο ενάγοντας πήρε προαγωγή στη θέση του διευθυντή του ΑΤΙ. Εναντίον του διορισμού του καταχωρήθηκε αίτηση ακύρωσης από ενδιαφερόμενο μέρος στο Ανώτατο Δικαστήριο. Ο διορισμός του ενάγοντα ακυρώθηκε στις 30.6.1997.

Η ΕΔΥ αποτάθηκε στο Βρετανικό Συμβούλιο και στο Υπουργείο Παιδείας για γνωμάτευση σε σχέση με το πτυχίο του ενάγοντα. Ο κ. [REDACTED] έστειλε επιστολή στον εναγόμενο ως πρόεδρο του ΕΤΕΚ και ζητούσε απόφαση του ΕΤΕΚ σε σχέση με τις εν λόγω γνωματεύσεις.

Είναι θέση του ενάγοντα ότι ο εναγόμενος ενήργησε προσωπικά στην ετοιμασία της επιστολής εν αγνοία της επιτροπής και απέστειλε την ακόλουθη επιστολή στον κ. [REDACTED]

“Αγαπητέ κ. [REDACTED]

Αναφέρομαι στην επιστολή σας ημερομηνίας 24/9/1997, προς το Τεχνικό Επιμελητήριο από μέρους του πελάτη σας κ. [REDACTED] σε σχέση με τα ακαδημαϊκά προσόντα του κ. [REDACTED] και παρακαλώ σημειώστε ότι η Διοικούσα Επιτροπή του Επιμελητηρίου ύστερα από ενδελεχή έρευνα στην οποία προέβη έχει καταλήξει στα πιο κάτω συμπεράσματα:

1. Ο κ. [REDACTED] ενεγράφη στο Συμβούλιο Εγγραφής Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων στις 30/10/1970, ικανοποιώντας την τότε νομοθεσία Περί Εγγραφής Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων.
2. Με βάση τα πιο πάνω και τις μεταβατικές διατάξεις του Περί Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Νόμου ο κ. [REDACTED] κατέστη μέλος του Επιμελητηρίου με απόφαση του Υπουργού Συγκοινωνιών και Έργων της 21.4.92.
3. Το ακαδημαϊκό προσόν που κατέχει ο κ. [REDACTED] από το Loughborough College of Technology δεν θεωρείται ως ισότιμο πανεπιστημιακού διπλώματος και ουδέποτε στο παρελθόν διπλώματα από το πιο πάνω κολλέγιο έγιναν αποδεκτά ή αναγνωρίστηκαν ως ισότιμα από το Συμβούλιο Εγγραφής Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων, το Συμβούλιο Εγγραφής Ηλεκτρολόγων ή από το Υπουργικό Συμβούλιο.

4. Το Επιμελητήριο με βάση τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας προβαίνει στην εγγραφή μελών όταν οι αιτητές κατέχουν πανεπιστημιακό δίπλωμα ή πτυχίο ή άλλο ισοδύναμο προσόν που αναγνωρίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, για τους σκοπούς της σχετικής νομοθεσίας ύστερα από εισήγηση του Επιμελητηρίου. Το Επιμελητήριο απορρίπτει αιτήσεις για εγγραφή στο Μητρώο Μελών των ατόμων που δεν κατέχουν πανεπιστημιακό δίπλωμα ή πτυχίο ή άλλο ισότιμο προσόν αναγνωρισμένο από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Σημειώνουμε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση το ίδιο το κολλέγιο που χορήγησε το σχετικό δίπλωμα αναφέρει ότι δεν είχε το δικαίωμα απονομής πτυχιακών τίτλων.

5. Σημειώνουμε ειδικότερα ότι το *Engineering Council* το οποίο είναι το αρμόδιο σώμα αναγνώρισης ακαδημαϊκών προσόντων στο Ηνωμένο Βασίλειο για τεχνικά θέματα, αναφέρει για τη συγκεκριμένη περίπτωση ότι “... a new candidate would not be considered acceptable. A registered engineer who had his registration lapse would not be acceptable for re-registration ...”

Για όσα αναφέρονται πιο πάνω η Διοικούσα Επιτροπή του Επιμελητηρίου δεν συμφωνεί με τη σχετική γνωμάτευση του *British Council* ότι τα προσόντα του κ. [REDACTED] είναι ισότιμα πανεπιστημιακού διπλώματος.

Με τιμή

[REDACTED]

Πρόεδρος

Κοιν.: κ. [REDACTED]”

Ο ενάγοντας ισχυρίζεται ότι η επιστολή έγινε γνωστή σε μεγάλο κύκλο προσώπων με αποτέλεσμα τη δυσφήμιση του ενάγοντα.

Η υπεράσπιση που προβάλλεται από τον εναγόμενο είναι 1) ότι το περιεχόμενο της επιστολής είναι αληθινό, 2) απολάμβανε προνόμιο στη διατύπωση και αποστολή της επιστολής διότι ενεργούσε ως Πρόεδρος του ΕΤΕΚ και το ΕΤΕΚ είχε αρμοδιότητα και θέσμιο καθήκον να αποστείλει την εν λόγω επιστολή.

Ο ενάγοντας διορίστηκε στη θέση του Προϊσταμένου του Κλάδου Πολιτικής Μηχανικής στο ΑΤΙ. Όταν διορίστηκε κατείχε δίπλωμα Πολιτικού Μηχανικού από το *Loughborough College of Technology* και ήταν μέλος του Ινστιτούτου

Πολιτικών Μηχανικών της Αγγλίας. Με τα πιο πάνω προσόντα έκανε εγγραφή στο Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών. Το ΕΤΕΚ διαδέχθηκε το Συμβούλιο το 1991 και το 1992 ο ενάγοντας ενεγράφη με τα ίδια προσόντα ως μέλος του ΕΤΕΚ.

Το 1991 ο ενάγοντας προάχθηκε στη θέση του διευθυντή του ΑΤΙ. Το σχέδιο υπηρεσίας της θέσης απαιτούσε Πανεπιστημιακό Δίπλωμα ή τίτλο ή ισοδύναμο προσόν.

Καταχωρήθηκε αίτηση ακύρωσης του διορισμού στο Ανώτατο Δικαστήριο από ενδιαφερόμενο πρόσωπο και η προαγωγή ακυρώθηκε με απόφαση της Ολομέλειας το 1997.

Η ΕΔΥ απευθύνθηκε στο Βρετανικό Συμβούλιο και στο Υπουργείο Παιδείας για να κάνει έρευνα σε σχέση με την υπόσταση του πτυχίου του ενάγοντα. Η ΕΔΥ πήρε από τα πιο πάνω σώματα θετικές συστάσεις και ο ενάγοντας προάχθηκε εκ νέου στη θέση του διευθυντή.

Ο δικηγόρος του ενδιαφερόμενου προσώπου ενημερώθηκε και αυτός αποτάθηκε στο ΕΤΕΚ και ζητούσε απόψεις για τις θέσεις του Βρετανικού Συμβουλίου.

Το ενδιαφερόμενο πρόσωπο στην αίτηση ακύρωσης προσπαθούσε να πάρει γνωμάτευση από το ΕΤΕΚ για το πτυχίο του ενάγοντα από το 1993. Το ΕΤΕΚ απέστειλε επιστολή ημερομηνίας 22.3.1993 με την οποία πληροφόρησε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο ότι το Επιμελητήριο σύμφωνα με τις πρόνοιες του νόμου δεν αναγνωρίζει ή εγκρίνει πανεπιστημιακά ιδρύματα και επεξηγήθηκε ότι το Επιμελητήριο θα μπορούσε να δώσει συγκεκριμένη απάντηση αν κάποιος απόφοιτος του συγκεκριμένου ιδρύματος υπέβαλλε αίτηση για εγγραφή στο Επιμελητήριο.

Ο ενάγοντας με την σειρά του ενημέρωσε το Επιμελητήριο για τα προσόντα του και ο εναγόμενος ως πρόεδρος του Επιμελητηρίου του απάντησε ότι το ΕΤΕΚ δεν μπορεί να ασχοληθεί με προσωπικές υποθέσεις και οι προηγούμενες αντιδράσεις μας στο θέμα ...θα είναι πάντοτε στα πλαίσια του νόμου τον οποίο λειτουργούμε.

Παρά τις θέσεις του εναγομένου το 1993 αποφάσισε το 1997 και αφού έλαβε την επιστολή του δικηγόρου του ενδιαφερόμενου προσώπου να εξετάσει το ζήτημα για να διαπιστώσει εάν νομιμοποιείται η παρέμβαση του. Ζήτησε από την επιτροπή του ΕΤΕΚ την τοποθέτηση τους επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

Είναι ισχυρισμός του ενάγοντα ότι η επιτροπή του ΕΤΕΚ δεν γνώριζε οτιδήποτε για το όλο ζήτημα των προσόντων του και ο εναγόμενος ο ίδιος χειρίστηκε την έρευνα για το πτυχίο του και την αξιολόγηση της έρευνας για το πτυχίο του μόνος του.

Ο ενάγοντας απέστειλε επιστολή στο ΕΤΕΚ και τους πληροφόρησε ότι δεν είχαν δικαίωμα να ασχολούνται με τα προσόντα του και εάν όμως αποφάσιζαν να ασχολούνται με τα προσόντα του θα έπρεπε να τον ενημερώσουν για να έχει και αυτός το δικαίωμα να ακουσθεί. Ο ενάγοντας δεν πήρε απάντηση στην επιστολή του και η επίδικη επιστολή αποστάληκε σε όλους τους αρμόδιους φορείς τον Ιούλιο 1998. Ο ενάγοντας διαπίστωσε ότι η επιστολή του δεν ήταν καταχωρημένη στην εισερχόμενη αλληλογραφία του ΕΤΕΚ.

Η θέση του ενάγοντα τελικώς επικυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο και στην απόφαση της η Ολομέλεια σε σχόλια ανέφερε ότι το ΕΤΕΚ δεν είχε δικαίωμα με βάση το νόμο να ασχοληθεί γενικώς με τα προσωπικά δεδομένα του ενάγοντα.

Είναι θέση του ενάγοντα ότι η επιτροπή του ΕΤΕΚ ασχολήθηκε με το ζήτημα του πτυχίου του για πρώτη φορά σε συνεδρία που έγινε στις 18.6.1998. Σε αυτή τη

συνεδρία αποφασίσθηκε να σταλεί επιστολή στο δικηγόρο του ενδιαφερόμενου μέρους αφού πρώτα εγκρίνει την επιστολή η επιτροπή. Σε αυτή τη συνεδρία αποφασίσθηκε όπως ενημερωθεί και ο ενάγοντας για την εν λόγω επιστολή. Όμως ο ενάγοντας ουδέποτε ενημερώθηκε για την επιστολή.

Πρόεδρος της Επιτροπής Εγγραφής Μελών του ΕΤΕΚ ήταν ο λέκτορας Μηχανολογίας στο ΑΤΙ [REDACTED] και άμεσα προϊστάμενος του ήταν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο. Ο εναγόμενος έδωσε εντολή στον [REDACTED] να συλλέγει στοιχεία για το πτυχίο του ενάγοντα. Μετά την έρευνα ετοιμάστηκε και έκθεση η οποία υπογράφεται από τον [REDACTED]

Η διοικούσα επιτροπή συνεδρίασε στις 18 Ιουνίου και αποφάσισε ότι ο ενάγοντας έπρεπε να ενημερωθεί προτού ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση ενώ ο εναγόμενος απέστειλε την επίδικη επιστολή στις 26 Ιουνίου. Η επόμενη συνεδρία της διοικητικής επιτροπής ήταν στις 3 Ιουλίου.

Η επιστολή κοινοποιήθηκε, μεταξύ άλλων και, στο Διευθυντή Ανώτερης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Η επιστολή έγινε γνωστή σε ευρύ κύκλο προσώπων και ο ενάγοντας υπέστη καίριο πλήγμα στην επαγγελματική και κοινωνική του ζωή.

Στις 28 Ιουλίου 1999 συγκλήθηκε συνεδρίαση της επιτροπής του ΕΤΕΚ για να συζητήσουν παράπονο που υπέβαλε ο ενάγοντας στον Επίτροπο Διοικήσεως κατά του ΕΤΕΚ. Ο νομικός σύμβουλος του ΕΤΕΚ δήλωσε στη συνεδρίαση ότι εφόσον δεν υπεβλήθηκε συγκεκριμένη αίτηση για εγγραφή μέλους το ΕΤΕΚ δεν έπρεπε να ερευνήσει το θέμα.

Επί της ουσίας ο ενάγοντας κατέθεσε τα ακόλουθα έγγραφα τα οποία είναι βοηθητικά στο να αξιολογήσει το Δικαστήριο το περιεχόμενο της επίδικης επιστολής τεκμήριο.

1. *Τεκμήριο 4.* Επιστολή του Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών ημερομηνίας 11.6.1991 όπου αναφέρεται ότι απόφοιτοι που κατέχουν το δίπλωμα του ενάγοντα δύνανται κατά το έτος 1991 να εγγραφούν ως Πολιτικοί Μηχανικοί.
2. *Παράρτημα ΣΤ επί του τεκμηρίου 11.* Κατά το χρόνο που αποφοίτησε ο ενάγοντας από το Loughborough College το κολλέγιο δεν είχε το δικαίωμα να εκδίδει πανεπιστημιακό δίπλωμα. Αυτό άλλαξε το 1996. Όμως το δίπλωμα που έχει αποκτήσει ο ενάγοντας από το κολλέγιο ήταν ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα για να δικαιούται ο ενάγοντας εισαγωγή σε μεταπτυχιακά προγράμματα.
3. *Παράρτημα Η.* Επιστολή του Institute of Civil Engineers 16.9.1992 που αναφέρει ότι κατά τον επίδικο χρόνο απόκτησης του διπλώματος του κολλεγίου αυτό θεωρείται από το Ινστιτούτο για σκοπούς εγγραφής ως μέλος ως προσόν με δίπλωμα στον κλάδο της πολιτικής μηχανικής.
4. *Παράρτημα Ι.* Επιστολή του British Council 1992 όπου αναφέρεται ότι το συγκεκριμένο δίπλωμα αναγνωρίζεται ως ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα στον κλάδο της πολιτικής μηχανικής.
5. *Παράρτημα Δ* που επισυνάπτεται στο τεκμήριο 28. Επιστολή Loughborough College ημερομηνίας 2 Μαΐου 1991. *Under the United Kingdom Legislation the College was not permitted to award degrees but we would regard the content duration and level of study as being the equivalent that of the degree issued by a United Kingdom university at the same period.*
6. *Παράρτημα Ι.* Επιστολή του British Council ημερομηνίας 13 Μαΐου 1991. *The honours diploma awarded in 1964 would be considered to be comparable to a pass degree for membership of the Institute of Civil Engineers at that time. Today the diploma in Civil Engineering from*

Loughborough College would not satisfy the academic requirement of membership for a professional engineer and would probably be compared to an HND.

7. Παράρτημα Κ. Επιστολή του British Council ημερομηνίας 9 Οκτωβρίου 1992 που αναιρεί την επιστολή ημερομηνία 13 Μαΐου 1991 (Παράρτημα Ι). *Such an honours' diploma continues to be recognized and accepted as degree equivalent and is still accepted by the Institution of Civil Engineers ... as meeting their academic requirements for a chartered engineer.*
8. Παράρτημα Μ. Επιστολή του Engineering Council ημερομηνίας 29.1.1998. *In the case of the academic qualifications which did satisfy our requirements during the period they were awarded any engineer accepted into membership at that time provided he or she maintained the membership would now be considered appropriately qualified. This diploma was again acceptable at the time and a registered engineer who had applied when it was acceptable would still be considered to have an acceptable qualification. A new candidate would not be considered acceptable. Similarly a registered engineer who had let his registration lapse would not be acceptable for re-registration.*

Οι θέσεις του εναγόμενου κατά την αντιζέταση του ενάγοντα ήταν αλλοπρόσαλλες. Η υπεράσπιση πήρε τη θέση ότι το τεκμήριο 33 δεν ήταν γνήσιο πρακτικό του ΕΤΕΚ και μετά υπέβαλαν στον ενάγοντα τη διαζευκτική θέση ότι ακόμη και τα πρακτικά να είναι γνήσια ότι το περιεχόμενο του πρακτικού υποστηρίζει τις θέσεις του εναγόμενου. Ενώ, στην παράγραφο 11 της Έκθεσης Υπεράσπισης ο εναγόμενος παραδέχεται την αποστολή της επίδικης επιστολής (τεκμήριο 19) στον κ. [REDACTED], υπέβαλε θέση στον ενάγοντα ότι ο εναγόμενος ουδέποτε ταχυδρόμησε την επιστολή.

Ο ενάγοντας ανέφερε ότι ο μόνος λόγος που το Υπουργικό Συμβούλιο δεν έχει προβεί σε αναγνώριση του διπλώματος ως ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα είναι επειδή δεν τέθηκε ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου συγκεκριμένη υπόθεση για να αξιολογήσει το συγκεκριμένο δίπλωμα. Αυτό δεν σημαίνει ότι το Υπουργικό Συμβούλιο δεν αναγνωρίζει το δίπλωμα ως ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα ως ισχυρίζεται ο εναγόμενος στο *τεκμήριο 28*.

Το παράπονο του ενάγοντα είναι ότι ο εναγόμενος προχώρησε στη διεξαγωγή έρευνας των ακαδημαϊκών του προσόντων χωρίς να του δώσει την ευκαιρία να τοποθετηθεί και εν αγνοία του με συνέπεια να εκδοθεί πόρισμα εντελώς μεροληπτικό, λανθασμένο και ζημιογόνο για το πρόσωπο του. Επίσης, ο ενάγοντας απέρριψε τη θέση ότι η αγωγή που καταχώρησε εναντίον του εναγόμενου ήταν σκέψη που έγινε εκ των υστέρων. Η αγωγή καταχωρήθηκε καθυστερημένα διότι ο ενάγοντας έμαθε το βαθμό προσωπικής εμπλοκής του εναγόμενου στην υπόθεση μόνο αφού είδε το φάκελο της υπόθεσης και μετά από παρέμβαση του Επιτρόπου Διοικήσεως δύο χρόνια μετά την αποστολή της επιστολής.

Η ζημιά που έκανε η επιστολή στην επαγγελματική του ζωή ήταν μεγάλη αφού ακυρώθηκε ο διορισμός του ως διευθυντής του ΑΤΙ. Είναι μόνο μετά από απόφαση της Ολομέλειας, και μετά την αφυπηρέτηση του που αποκαταστάθηκε η διοικητική πράξη με την οποία διορίστηκε ως διευθυντής.

Ο εναγόμενος έκανε λίγα για να αποδείξει το βάρος απόδειξης ότι το περιεχόμενο της επιστολής είναι αληθές και όχι δυσφημιστική. Παραδέχθηκε ότι ο ίδιος συμφώνησε με το περιεχόμενο του *τεκμηρίου 19* και ότι γνώριζε καλά το περιεχόμενο του *τεκμηρίου 28*. Γνώριζε πάρα πολύ καλά ότι ο ενάγοντας είχε το δικαίωμα να εγγραφεί στο Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων με τα προσόντα του κατά το χρόνο που αποτάθηκε για εγγραφή. Επανέλαβε τις θέσεις που διατυπώνονται στο

τεκμήριο 19. Στη μαρτυρία του παραδέχθηκε ότι ο ενάγοντας βάσει της νομοθεσίας που επικρατούσε κατά το χρόνο εγγραφής του και το χρόνο κατάργησης του Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών νομιμοποιείτο ως μέλος του ΕΤΕΚ αλλά δεν εξήγησε γιατί αυτό το γεγονός δεν αναφέρεται στο τεκμήριο 19.

Σε αντίθεση με τη δικογραφημένη θέση της υπεράσπισης ως διατυπώνεται στην έκθεση υπεράσπισης προέβαλε ισχυρισμό ότι δεν γνωρίζει εάν έχει αποσταλεί το τεκμήριο 19 στον κ. [REDACTED] και στον ενάγοντα.

Ανέφερε ότι το κίνητρο του για να κάνει την έρευνα και να δώσει οδηγίες για την αποστολή της επιστολής ήταν το περιεχόμενο των δύο επιστολών του British Council το οποίο προκαλούσε σύγχυση και διατύπωνε μία γνώμη που προέρχεται από αναρμόδιο οργανισμό. Επομένως, η δικαιολογία που έδωσε για την συμπεριφορά του να κάνει ενδελεχή έρευνα των προσωπικών δεδομένων του ενάγοντα δεν ήταν λόγοι ουσίας, δηλαδή ότι λανθασμένα έγινε έγγραφη του ενάγοντα ως μέλος του ΕΤΕΚ, αλλά επειδή το British Council με την γνωμοδότηση που έδωσε λειτουργούσε καθ' υπέρβαση της εξουσίας του. Δεν παρέπεμψε το Δικαστήριο σε νομοθετικές πρόνοιες που θα του έδιδαν το δικαίωμα να αστυνομεύει και να ελέγχει τις γνωμοδοτήσεις που παρέδιδε το British Council.

Δεν έδωσε πειστική εξήγηση για το γεγονός ότι απέστειλε το τεκμήριο 19 προτού πάρει τις θέσεις του ενάγοντα τις οποίες ο ίδιος ζήτησε με την επιστολή τεκμήριο 15.

Τα έγγραφα που κατέθεσε ο ενάγοντας, το γεγονός ότι αρκετά έγγραφα (πχ. Τεκμήριο 22) δεν ήταν στο φάκελο του ΕΤΕΚ όταν ο ενάγοντας έκανε έρευνα του φακέλου, και η χρονολογική σειρά των πραγμάτων δημιουργούν έντονα την

εντύπωση ότι ο εναγόμενος δρούσε εν αγνοία της Διοικούσας Επιτροπής του ΕΤΕΚ. Ο εναγόμενος όμως ανέφερε ότι ως πρόεδρος της επιτροπής είχε ορισμένες αρμοδιότητες και καθήκοντα να προβεί σε ορισμένες ενέργειες μόνος του και δεν ήταν υπόχρεος να δίδει λογαριασμό για κάθε του κίνηση. Ήταν θέση του επίσης ότι οι μεταγενέστερες εξελίξεις των πραγμάτων αποδεικνύουν ότι η Διοικούσα Επιτροπή αν και δεν ήταν ενήμερη για την κάθε του ενέργεια υιοθέτησε το περιεχόμενο του *τεκμηρίου 19*. Όμως δεν κατέθεσε γεγονότα που να με οδηγούν θετικά στο συμπέρασμα ότι ο εναγόμενος ενεργούσε πάντοτε με τις ευλογίες και με την έγκριση της επιτροπής. Αυτός που έχει το βάρος να αποδείξει την υπεράσπιση του προνομίου δεν είναι ο ενάγοντας αλλά ο εναγόμενος επομένως, οι θέσεις του εναγόμενου ότι δεν θυμάται και δεν γνωρίζει εξαιτίας του χρόνου που έχει περάσει δεν τον βοηθούν να αποδείξει την υπεράσπιση που έχει προβάλλει.

Η δήλωση του ότι η διαδικασία αποστολής της επιστολής ήταν επώδυνη για τον ίδιο επειδή είναι συνάδελφος του ο ενάγοντας και η θέση του ότι η μόνη του μέριμνα ήταν η αποκατάσταση της αλήθειας δεν γίνεται πιστευτή ενόψει του περιεχόμενου της επιστολής *τεκμήριο 19*.

Επαναλάμβανε συνεχώς την θέση ότι για εκείνον δεν ήταν τόσο σημαντικό αυτό που έγινε με την αποστολή του *τεκμηρίου 19* και γι' αυτό δεν κράτησε στοιχεία με αποτέλεσμα να μην θυμάται ουσιώδη γεγονότα αναφορικά με τις συνθήκες που πλαισιώνουν τη διαδικασία ετοιμασίας και αποστολής του *τεκμηρίου 19*. Εάν πράγματι ο εναγόμενος αντιμετώπισε το όλο ζήτημα τόσο επιπόλαιο αυτό δεν τον βοηθά για να αποδείξει ότι ενεργούσε καλόπιστα με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Ο ενάγοντας ασχολείται επίμονα με το ζήτημα διότι θεωρεί ότι η επαγγελματική του υπόληψη έχει πληγεί ανεπανόρθωτα. Επομένως, δεν πρόκειται για μία επιστολή που αφορά τα καθημερινά και συνηθισμένα καθήκοντα του εναγομένου διότι αφορά τα προσωπικά δεδομένα του

ενάγοντα και αφορά γνώμη που θα επηρέαζε την επαγγελματική σταδιοδρομία του ενάγοντα. Αυτό έγινε διότι το περιεχόμενο του τεκμήριου 19 χρησιμοποιήθηκε από τον κ. [REDACTED] κατά την εκδίκαση αίτησης ακυρώσεως εναντίον διορισμού του ενάγοντα. Η επιστολή έγινε ζήτημα με το οποίο ασχολήθηκε η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στα πλαίσια Αναθεωρητικής Έφεσης. Ο ενάγοντας ανέφερε ότι κατήγγειλε τον [REDACTED] στο Πειθαρχικό Συμβούλιο για το περιεχόμενο της έκθεσης και επιστολής κατά τον επίδικο χρόνο. Ο ενάγοντας κατήγγειλε το ΕΤΕΚ για το ζήτημα στην Επίτροπο Διοικήσεως προτού λήξει η θητεία του εναγόμενου ως Πρόεδρος και η Έκθεση της Επιτροπής συζητήθηκε από τη Διοικούσα Επιτροπή (βλ. τεκμήριο 33 που σύμφωνα με ενάγοντα ήταν στο φάκελο του ΕΤΕΚ όταν έκανε έρευνα). Επομένως, θα ήταν λογικό ο εναγόμενος να προέβαινε σε κάποια μελέτη του ζητήματος για να αποδείξει ότι ενεργούσε καλόπιστα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Αντί αυτού στο Δικαστήριο άφησε να νοηθεί ότι το όλο ζήτημα γι' αυτόν ήταν ασήμαντο και ότι δεν έδωσε δεύτερη σκέψη στο ζήτημα μετά την αποστολή της επιστολής εξ' ου και δεν κράτησε κανένα στοιχείο για να αποδείξει το εύλογο των προθέσεων του.

Η δήλωση του ότι η γνωμάτευση του Υπουργείου Παιδείας και British Council του φάνηκαν ύποπτες επιβεβαιώνει τις ανησυχίες του ενάγοντα ότι ο εναγόμενος δεν ενεργούσε εντελώς αντικειμενικά αφού μετέτρεψε τον εαυτό του σε προασπιστή της ορθολογιστικής διαγωγής άλλων οργάνων σε χρόνο που το ζήτημα αυτό εκκρεμούσε προς εξέταση ενώπιον Δικαστηρίου στα πλαίσια αίτησης ακύρωσης.

Ανέφερε ότι πάντοτε τον χαρακτήριζε η διαφάνεια σε διαδικασίες αλλά δεν ήταν σε θέση να αναφέρει κατά πόσο γνωρίζει ότι ο ενάγοντας ζητούσε τα έγγραφα, και δεύτερο, κατά πόσο προέβη σε ενέργειες για να βεβαιωθεί ότι τα έγγραφα θα τα ελάμβανε ο ενάγοντας. Είπε ότι έδωσε οδηγίες στο Διευθυντή να

δώσει τέτοια έγγραφα στον ενάγοντα αλλά δεν μπορούσε να θυμηθεί πότε έγινε αυτό πριν ή μετά το παράπονο του στην Επίτροπο Διοικήσεως.

Είναι γεγονός ότι ο εναγόμενος δεν παρουσίασε κανένα αποδεικτικό στοιχείο για να τεκμηριώσει τη θέση του ότι το *τεκμήριο 19* απεστάλη στον ενάγοντα με τη σύμφωνη γνώμη της διοικούσας επιτροπής. Το είχε παράπονο ότι ο ενάγοντας ήγειρε αγωγή μόνο εναντίον του και όχι εναντίον των υπολοίπων. Όμως το πρόσωπο που υπέγραψε την επιστολή ήταν ο εναγόμενος. Είτε αυτή η επιστολή ήταν το αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας είτε μόνο της δικής του δεν έχει σημασία. Εάν δεν είχε δικαίωμα με βάση το νόμο να αποστείλει επιστολή που ήταν δυσφημιστική για τον ενάγοντα, ο ίδιος ως πρόσωπο που συμμετείχε στην σύνταξη του εγγράφου και το υπέγραψε για να αποσταλεί είναι ένα από τα πρόσωπα εναντίον του οποίου ο ενάγοντας έχει αγωγή δικαίωμα. Η δήλωση του εναγόμενου ότι κάποια μέλη της Διοικούσας Επιτροπής ζητούσαν ενημέρωση από τον ενάγοντα για το *τεκμήριο 19* είναι αποδεικτικό στοιχείο ότι η Διοικούσα Επιτροπή μπορεί να μην συνεδρίασε για να αποφανθεί για το περιεχόμενο της επιστολής και, κατά πόσο θα πρέπει να αποσταλεί. Τουλάχιστον 10 μέρες πριν από την αποστολή της επιστολής η επιτροπή αποφάσισε ότι η επιστολή θα έπρεπε να εγκριθεί από την ίδια προτού αποσταλεί (*τεκμήριο 22*). Περαιτέρω 10 μέρες πριν την αποστολή της επιστολής και μήνες μετά την αποστολή των *τεκμηρίων 15 και 16* η επιτροπή αποφάσισε ότι ο ενάγοντας έπρεπε να ενημερωθεί ότι ο κ. [REDACTED] έστειλε επιστολή με την οποία ζητούσε τη συγκεκριμένη γνωμάτευση. Επομένως, είτε υπήρχαν συντονισμοί στις ενέργειες της Επιτροπής ή δημιουργούνται εύλογα ερωτήματα κατά πόσο ήταν ενήμερη για τις εξελίξεις ως αυτές διαμορφώθηκαν με την αποστολή του *τεκμηρίου 19*.

Ο εναγόμενος υιοθέτησε ως ορθό το περιεχόμενο του *τεκμηρίου 19*. Εξέφρασε την άποψη ότι η παράγραφος 4 του *τεκμηρίου 19* δεν αφορά τον ενάγοντα. Αυτό και πάλι δημιουργεί το εύλογο ερώτημα γιατί έπρεπε να συμπεριληφθεί η

παράγραφος 4 στην επίδικη επιστολή εάν δεν αφορούσε τον ενάγοντα παρά μόνο για λόγους εντυπωσιασμού και για να δοθεί πεπλανημένη εικόνα για τα προσόντα του ενάγοντα.

Ο εναγόμενος δεν δίστασε να αναφέρει ότι το τεκμήριο 33 είναι κατασκευασμένο έγγραφο παρά το γεγονός ότι δεν μπορεί να θυμάται τα γεγονότα εκείνης της ημέρας ή να θυμάται εάν πραγματοποιήθηκε συνεδρία. Ο ενάγοντας ανακάλυψε αυτά τα έγγραφα όταν έκανε έρευνα του φακέλου στο ΕΤΕΚ. Η δικηγόρος του εναγόμενου αντεξέτασε τον ενάγοντα σε σχέση με το περιεχόμενο του τεκμηρίου 33 και εισηγήθηκε ότι με βάση αυτών των πρακτικών το Γενικό Συμβούλιο του ΕΤΕΚ επικύρωσε τις αποφάσεις του Προέδρου της. Επομένως, ανέμενα τον εναγόμενο να δώσει κάποια εξήγηση για το περιεχόμενο του τεκμηρίου 33 και όχι μία δύσκολα πιστευτή τοποθέτηση ότι τα πρακτικά είναι κατασκευασμένα. Γενικά ο εναγόμενος δεν με έπεισε ότι ενεργούσε πάντοτε καλόπιστα και ορθά κατά την όλη διαδικασία που οδήγησε στην αποστολή του τεκμηρίου 19.

Τέλος ο εναγόμενος παραδέχθηκε ότι το περιεχόμενο της επιστολής έγινε γνωστό στο Γενικό Συμβούλιο του ΕΤΕΚ.

NΟΜΙΚΗ ΠΤΥΧΗ

Το κριτήριο για το κατά πόσο ένα δημοσίευμα είναι δυσφημιστικό είναι αντικειμενικό και δεν μπορεί να εξαρτάται από την υποκειμενική πρόθεση του συγγραφέα του δημοσιεύματος. Το κριτήριο το οποίο εφαρμόζεται και έχει επεξεργασθεί από τη νομολογία είναι κατά πόσο λογικοί άνθρωποι που έχουν διαβάσει το επίδικο δημοσίευμα κάτω από τις συνθήκες που έχει δημοσιευθεί θα το ερμήνευαν με τρόπο που είναι δυσφημιστικό για τον ενάγοντα.¹

¹ Gatley on Libel and Slander, Sweet & Maxwell, Sixth Edition, Chapter 3 Interpretation, par.88 Objective Test.

Ο λογικός άνθρωπος είναι ο άνθρωπος που έχει γενικές γνώσεις για τον κόσμο και το περιβάλλον του αλλά δεν έχει οποιεσδήποτε ειδικές γνώσεις πάνω στις οποίες θα μπορούσε να βασισθεί για να ερμηνεύσει τις λέξεις ή το συνδυασμό των λέξεων που αναφέρονται στο δημοσίευμα.² Η ερμηνεία που θα αποδοθεί στο δημοσίευμα είναι πάντοτε πραγματικό εύρημα και εξαρτάται από τη γενική εντύπωση που δημιουργείται από αυτό στον λογικό αναγνώστη.

Το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει ποια είναι η ρητή και φυσική ερμηνεία των λέξεων στο σύνολο τους. Θα πρέπει να συγκεντρωθεί στη γενική σημασία του δημοσιεύματος και να αποφύγει τη νομικίστικη και αποσπασματική εξέταση των λέξεων που αναφέρονται στο επίδικο δημοσίευμα.

Θα πρέπει να λάβει υπόψη του όλους τους σχετικούς παράγοντες που έχουν σχέση με τη δημοσίευση του επίδικου άρθρου είτε αυτοί οι παράγοντες διαπιστώνονται από το ίδιο το δημοσίευμα ή από τη μαρτυρία που έχει τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου από τους διαδίκους.

Στην παρούσα περίπτωση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημοσιεύτηκαν τα επίδικα άρθρα. Επίσης έλαβα υπόψη μου το σύνολο των παραγράφων και όχι μόνο τα αποσπάσματα τα οποία καταγγέλλει ο ενάγωντας ότι είναι δυσφημιστικά γι' αυτόν.

Στις αποφάσεις **Australian Newspaper Company v Bennet**³ και **Speidel v Plato Films Ltd**⁴ το Αγγλικό Δικαστήριο επεξήγησε ότι είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη όλο το κείμενο για να μπορέσει το Δικαστήριο να αντιληφθεί ποια θα ήταν η γνώμη του λογικού ανθρώπου σε σχέση με τα επίδικα αποσπάσματα.

² Id. Par. 93

³ [1894] 2 AC 284

⁴ [1960] AC 1090

Εξάλλου δεν είναι ορθή η εισήγηση ότι στην περίπτωση που υπάρχουν δύο πιθανές ερμηνείες στις λέξεις η μία που είναι δυσφημιστική και η άλλη ερμηνεία που να μην είναι δυσφημιστική το Δικαστήριο να είναι υποχρεωμένο να αποδεχθεί την μη δυσφημιστική ερμηνεία. Το Δικαστήριο έχει πάντοτε το καθήκον να αποφασίσει ποια είναι η μία και σωστή ερμηνεία των λέξεων ανεξάρτητα από το γεγονός ότι μπορεί να υπάρχει και το ενδεχόμενο και άλλης ερμηνείας.

Η ορθή θέση είναι, όπως επεξηγείται στην Αγγλική απόφαση **Newstead v London Express Ltd**⁵, ότι στην περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία ως προς την ορθή ερμηνεία του επίδικου κειμένου είναι πάντοτε ρόλος των ενόρκων να αποφασίσουν κατά πόσο θα επικρατήσει η ερμηνεία η οποία είναι δυσφημιστική.

Στην Κύπρο ο διαχωρισμός μεταξύ του καθήκοντος του δικαστή να αποφασίσει κατά πόσο το επίδικο κείμενο θα μπορούσε να εκληφθεί από το λογικό άνθρωπο ως δυσφημιστικό (question of law), και το καθήκον των ενόρκων να αποφασίσουν κατά πόσο το επίδικο κείμενο θα εκληφθεί από τον λογικό άνθρωπο ως δυσφημιστικό (question of fact), είναι θεωρητικό διότι ο επαγγελματίας δικαστής εκτελεί και τα δύο καθήκοντα.

Στην Αγγλική απόφαση **Slim v Daily Telegraph Ltd**⁶ γίνεται ωραία αναφορά στους δύσκολους και τεχνικούς κανόνες του αστικού αδικήματος του λιβέλου που κάποτε περιπλέκουν το καθήκον του Δικαστή να αποφασίσει με βάση τους κανόνες της κοινής λογικής σε σχέση με την ορθή ερμηνεία του επίδικου κείμενο.

' If this protracted exercise in logical positivism has resulted in our reaching a conclusion as to the meaning of either letter different from the first

⁵ [1940] 1 KB. 397

⁶ (1968) 1 All E.R. 497

impression which we formed on reading it , the conclusion reached is unlikely to reflect the impression of the plaintiff's character or conduct which was actually formed by those who read the letters in their morning newspaper in 1961... [Diplock] Words are imprecise instruments for communicating the thoughts of one man to another ... but the notion that the same words should bear different meanings to different men and that more than one meaning should be 'right' conflicts with the training of a lawyer... for lawyers the major premise is that any particular combination has one meaning ... and is capable of ascertainment as being the 'right' meaning by the adjudicator to whom the law confides the responsibility of determining it... When libel tried by judge it is he who has to arrive at a single right meaning as the natural and ordinary meaning of the words complained of... It would be carrying artificiality too far for a judge to ask himself not only ' What is the natural and ordinary meaning in which the words would be understood by reasonable men to whom they were published?' but also the further question ' could reasonable men understand them as bearing that meaning? '

(Ελεύθερη μετάφραση)

‘Είναι αβέβαιο κατά πόσο η ενδελεχής εξέταση του κειμένου θα μας οδηγήσει σε διαφορετική ερμηνεία της επιστολής σε σύγκριση με την άποψη που σχηματίσαμε όταν διαβάσαμε την επιστολή για πρώτη φορά. Αυτό το οποίο είναι βέβαιο είναι ότι τα συμπεράσματα μας δεν θα πρέπει να αναθεωρηθούν σε σχέση με την εντύπωση που δημιουργήθηκε στους αναγνώστες που διάβασαν την πρωινή εφημερίδα το 1961 για το χαρακτήρα και συμπεριφορά του ενάγοντα. Οι λέξεις δεν μπορούν με ακρίβεια να μεταφέρουν τις σκέψεις ενός ανθρώπου σε άλλο άνθρωπο ... αλλά η θέση ότι οι ίδιες λέξεις θα πρέπει να σημαίνουν διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς ανθρώπους και ότι δεν υπάρχει η ‘ορθή’ ερμηνεία των λέξεων έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές τις οποίες μαθαίνει ο

δικηγόρος ... για τους δικηγόρους η αρχή που οδηγεί τη σκέψη τους είναι ότι οποιοσδήποτε συνδυασμός λέξεων έχει μία ερμηνεία ... και αυτή η ερμηνεία μπορεί να διαπιστωθεί και είναι καθήκον του κριτή να την διαπιστώσει. Όταν ο λίβελλος δικάζεται μόνο από Δικαστή είναι αυτός ο οποίος θα πρέπει να αποφασίσει ποια είναι η φυσική και συνηθισμένη ερμηνεία των λέξεων που καταγγέλλονται από τον ενάγοντα. Θα ήταν αφύσικο για ένα δικαστή να ρωτάει τον εαυτό του όχι μόνο 'ποια είναι η φυσική και συνηθισμένη ερμηνεία των λέξεων τα οποία προκύπτουν από το επίδικο δημοσίευμα με βάση την αντίληψη λογικών ανθρώπων' αλλά και το ερώτημα 'κατά πόσο οι λογικοί άνθρωποι θα μπορούσαν να έχουν αυτή την αντίληψη σε σχέση με εκείνη την ερμηνεία.'

ΠΟΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΟΘΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Οι πρώτες δύο παράγραφοι της επιστολής δεν περιέχουν δυσφημιστικό υλικό αλλά αυτό το οποίο δεν αναφέρεται στις δύο πρώτες παραγράφους σε συνδυασμό με το υπόλοιπο περιεχόμενο της επιστολής δίδει την εντύπωση στον αναγνώστη ότι ο ενάγοντας είχε τα προσόντα να εγγραφεί ως μέλος του ΕΤΕΚ κατά το έτος 1970 αλλά δεν έχει τα προσόντα να εγγραφεί για το έτος 1998.

Από το περιεχόμενο του τεκμηρίου 28 που είναι η έρευνα που έγινε πριν συνταχθεί το τεκμήριο 19 προκύπτει ότι το 1964 το Loughborough College δεν είχε το δικαίωμα να εκδίδει πανεπιστημιακά διπλώματα. Από το περιεχόμενο της παραγράφου 3 του τεκμηρίου 19 δίδεται η εντύπωση ότι το δίπλωμα του ενάγοντα που αποκτήθηκε από το πιο πάνω κολλέγιο ουδέποτε θεωρήθηκε ως ισότιμο πανεπιστημιακού διπλώματος. Όμως η έρευνα που έγινε αποκαλύπτει ότι το ECJ μέχρι το 1991 θεωρούσε ότι με το συγκεκριμένο δίπλωμα υπήρχε ικανοποίηση της ακαδημαϊκής πτυχής για εγγραφή στο Αγγλικό Ινστιτούτο των Πολιτικών Μηχανικών διότι ήταν ισοδύναμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα.

Ο ενάγοντας ενεγράφη στο Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών επειδή ήταν μέλος του Αγγλικού ινστιτούτου αλλά ουδέποτε υπήρχε

συγκεκριμένη απόφαση από το συγκεκριμένο σώμα ότι το δίπλωμα του ενάγοντα δεν ήταν ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα. Η παράγραφος 3 της επιστολής όμως αφήνει να νοηθεί ότι ο ενάγοντας ουδέποτε είχε δίπλωμα που θεωρείτο ως ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα.

Η παράγραφος 4 αναφέρει ότι το ΕΤΕΚ δεν προβαίνει σε εγγραφή των μελών του εάν αυτοί δεν έχουν ακαδημαϊκό προσόν που είναι ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα. Η ερμηνεία που μπορεί να αποδοθεί στην παράγραφο 19 της επιστολής είναι ότι ο ενάγοντας ουδέποτε είχε ακαδημαϊκό προσόν ισοδύναμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα. Εάν διαβασθεί η παράγραφος 3 μαζί με την παράγραφο 4 δίδεται η εντύπωση ότι ο ενάγοντας ουδέποτε είχε ακαδημαϊκό προσόν ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα και ότι, ως τέτοιο πρόσωπο δεν έπρεπε να εγγραφεί ως μέλος του ΕΤΕΚ διότι πρόσωπα που δεν είχαν ακαδημαϊκά προσόντα ισότιμα με πανεπιστημιακό δίπλωμα απορρίπτονται από το ΕΤΕΚ για εγγραφή. Δίδεται επίσης η εντύπωση ότι έχει γίνει μέλος του ΕΤΕΚ παρά το γεγονός ότι ουδέποτε είχε ακαδημαϊκά προσόντα που είναι ισότιμα με πανεπιστημιακό δίπλωμα.

Στην παράγραφο 5 ο εναγόμενος χρησιμοποίησε μόνο ένα απόσπασμα του *τεκμηρίου 28* παράρτημα Λ για να τονίσει ότι πρόσωπο με τα ακαδημαϊκά προσόντα του ενάγοντα δεν μπορούσε σήμερα να γίνει δεκτός στο Αγγλικό Ινστιτούτο Πολιτικών Μηχανικών διότι δεν θα ικανοποιούσε τα ακαδημαϊκά κριτήρια για εγγραφή. Παρέλειψε να αναφερθεί στο υπόλοιπο απόσπασμα της έρευνας που αναφέρει ρητώς ότι κατά το χρόνο που ο ενάγοντας έγινε δεκτός ως μέλος του Αγγλικού ινστιτούτου κατείχε τα απαιτούμενα ακαδημαϊκά προσόντα για εγγραφή. Επομένως, η παράγραφος 5 ενισχύει την εντύπωση που έχει ήδη σχηματισθεί στον αναγνώστη από τις παραγράφους 3 και 4, δηλαδή ότι ενεγράφη ως μέλος του ΕΤΕΚ χωρίς να έχει τα απαιτούμενα προσόντα.

Η επιστολή καταλήγει με τελικό συμπέρασμα ότι το πτυχίο του ενάγοντα δεν είναι ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακό δίπλωμα. Αυτό δίδει λανθασμένη

εντύπωση στον αναγνώστη διότι αυτό το οποίο έχει αποδείξει ο ενάγοντας με την μαρτυρία του είναι ότι είχε ακαδημαϊκό προσόν ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα και γι'αυτό έγινε δεκτός στο Αγγλικό Ινστιτούτο των Πολιτικών Μηχανικών.

Όταν η συγκεκριμένη επιστολή αποστάληκε στον κ. ██████████ εκκρεμούσε αίτηση ακύρωσης στο Ανώτατο Δικαστήριο εναντίον της διοικητικής πράξης με την οποία διορίστηκε ο ενάγοντας στη θέση του Διευθυντή του ΑΤΙ. Επομένως, μία επιστολή που είχε φαινομενικά αποσταλεί από το ΕΤΕΚ με μήνυμα ότι ο ενάγοντας ουδέποτε είχε τα ακαδημαϊκά προσόντα για να εγγραφεί στο ΕΤΕΚ δεν μπορεί να μην είχε συνέπειες στην επαγγελματική του ζωή.

Το άρθρο 17(γ) του **περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 149**, προνοεί τα ακόλουθα:

Η δυσφήμιση συνίσταται στη δημοσίευση από οποιοδήποτε πρόσωπο με έντυπο, γραπτό, ζωγραφιά, ομοίωμα, χειρονομίες, λόγια ή άλλους ήχους, ή με κάθε άλλο μέσο οποιασδήποτε φύσης περιλαμβανομένης και της εκπομπής με ασύρματη τηλεγραφία, δημοσιεύματος το οποίο

-

-

(γ) Εκ φύσεως τείνει να βλάψει ή να επηρεάσει με δυσμένεια την υπόληψη άλλου προσώπου στο επάγγελμα, επιτήδευμα, την εργασία, απασχόληση, ή τη θέση του...

Λέξεις που επηρεάζουν την υπόληψη του ατόμου στο επάγγελμα του, εργασία του ή την απασχόληση του είναι δυσφημιστικές.

Στο σύγγραμμα **Gatley on Libel and Slander, Sweet and Maxwell, Eleventh Edition, Section 4. Words Calculated to Disparage in any Office Profession,**

Calling Trade or Business pg. [149], επεξηγείται ότι το ορθό κριτήριο για να αξιολογηθεί το γραπτό από αυτή την πτυχή είναι ως ακολούθως:

'Even if the words do not relate to qualifications peculiar to the claimant's calling and would not be defamatory if published of others, they are actionable per se if they would be likely adversely to affect his professional reputation (and not merely his private character) in the eyes of reasonable people.'

(Ελεύθερη μετάφραση)

'Ακόμη και εάν οι λέξεις δεν έχουν σχέση με τα ειδικά προσόντα της θέσης του ενάγοντα και οι συγκεκριμένες λέξεις δεν θα ήταν δυσφημιστικές για άλλα πρόσωπα, θεωρούνται ότι είναι λέξεις δυσφημιστικές για την υπόληψη του ενάγοντα εάν κοινοποιηθούν σε τρίτο πρόσωπο και επηρεάζουν δυσμενώς την υπόληψη του ενάγοντα στο επάγγελμα του (όχι την υπόληψη του σε σχέση με την ιδιωτική του ζωή) στα μάτια λογικών και αντικειμενικών ανθρώπων'.

Με την πιο πάνω λογική είναι δυσφημιστικό να αποδίδεται σε ένα πρόσωπο στο επάγγελμα του ότι είναι ανίκανος να ασκεί το επάγγελμα του ή ότι δεν έχει τα κατάλληλα προσόντα για να ασκεί το συγκεκριμένο επάγγελμα.

Αν κριθεί ότι η ερμηνεία των λέξεων αποδίδει τέτοια δυσφημιστική έννοια για την επαγγελματική ζωή του ενάγοντα αυτός δεν είναι ανάγκη να αποδείξει ειδικές ζημιές για να δικαιούται θεραπεία και δύναται μόνο να αποδείξει ότι υπέστη ταλαιπωρία και ψυχική οδύνη για να δικαιούται αποζημιώσεις. (Βλ. **Gatley on Libel and Slander** pg. [148] υποσημείωση 87.

Ο συνδυασμός και σειρά των λέξεων της επιστολής δεν αφήνουν περιθώρια άλλης ερμηνείας παρά μίας που είναι δυσφημιστική για την επαγγελματική ζωή του ενάγοντα. Ο ενάγοντας ήταν κατά τον ουσιώδη χρόνο διευθυντής του ΑΤΙ, μέλος του ΕΤΕΚ, και ο διορισμός του ήταν υπό αμφισβήτηση επειδή καταχωρήθηκε αίτηση ακυρώσεως εναντίον του διορισμού του. Ένας αναγνώστης

που θα διάβαζε την επιστολή με τον τρόπο που αυτή είναι συνταγμένη θα αντιλαμβανόταν ότι ο ενάγοντας δεν έχει και δεν είχε ακαδημαϊκό προσόν ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα και ότι υστερεί έναντι άλλων μελών του ΕΤΕΚ αφού υπάρχει ισχυρισμός στην παράγραφο 3 της επιστολής ότι το ΕΤΕΚ απορρίπτει αιτήσεις προσώπων που δεν κατέχουν ακαδημαϊκό προσόν ισότιμο με πανεπιστημιακό δίπλωμα. Δεν έγινε καμία προσπάθεια στην εν λόγω επιστολή να επεξηγηθούν τα πραγματικά γεγονότα και οι λόγοι για τους οποίους ο ενάγοντας έγινε δεκτός στους κόλπους του ΕΤΕΚ ως μέλος. Έγινε συλλογή κάποιων γεγονότων και τοποθετήθηκαν με τέτοια σειρά ώστε να δοθεί η εντύπωση ότι ο ενάγοντας δεν είχε τα απαιτούμενα ακαδημαϊκά προσόντα για τη θέση που κατείχε. Είναι φανερό γιατί ο ενάγοντας θα ήταν το αντικείμενο χλευασμού και αμφισβήτησης, ως διευθυντής του ΑΤΙ, εάν επικρατούσε η γενική αντίληψη ότι κατείχε τη θέση χωρίς να έχει τα απαιτούμενα ακαδημαϊκά προσόντα. Η αποστολή τέτοιας επιστολής η οποία κοινοποιήθηκε στο λήπτη της επιστολής και σε άλλους κύκλους της επαγγελματικής του ζωής σε χρόνο που απειλείτο η θέση του δεν μπορεί παρά να είχε δυσμενείς συνέπειες για την επαγγελματική του ζωή.

Να προσθέσω ότι δεν θα ήταν αναγκαίο να γνωρίζει ο αναγνώστης άλλα γεγονότα για να αντιληφθεί τα πιο πάνω σε σχέση με τα προσόντα του ενάγοντα ούτε θα ήταν ανάγκη ο αναγνώστης να υποθέσει οτιδήποτε σε σχέση με τα όσα αναφέρονται πέραν των όσων καταγράφονται ρητώς στην επιστολή για τον ενάγοντα. Προκύπτει αβίαστα από το λεκτικό της επιστολής το συμπέρασμα ότι ο ενάγοντας ότι δεν είχε ποτέ ισότιμο προσόν με πανεπιστημιακά διπλώματα και κατ' επέκταση τα απαιτούμενα προσόντα για εγγραφή στο ΕΤΕΚ, επομένως, δεν τίθεται ζήτημα εξέτασης του δημοσιεύματος για να διαπιστώσω εάν υπάρχει πραγματικό ή νομικό υπονοούμενο.

Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥ ΥΠΟ ΑΙΡΕΣΗ (QUALIFIED PRIVELEGE)

Είναι θέση του εναγόμενου ότι η επίδικη επιστολή πρέπει να κριθεί προνομιούχα διότι ως Πρόεδρος του ΕΤΕΚ είχε θέσμιμο καθήκον να κοινοποιήσει την εν λόγω επιστολή και πρέπει να απολαμβάνει προστασία για την κοινοποίηση της επιστολής στον κ. [REDACTED]

Η υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση έχει εφαρμογή όποτε αυτός που κάνει τη δυσφημιστική δήλωση είχε νομικό ή ηθικό καθήκον να προβεί στη συγκεκριμένη δήλωση και ο λήπτης της δήλωσης είχε συμφέρον για να γνωρίζει το περιεχόμενο της συγκεκριμένης δήλωσης. Νοείται ότι ακόμη και στην περίπτωση που το πρόσωπο έχει καθήκον να προβεί στη συγκεκριμένη δήλωση η υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση δεν έχει εφαρμογή εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι προέβη στην εν λόγω δήλωση για αλλότριους λόγους ή κακόπιστα.

Η εφαρμογή της υπεράσπισης εξαρτάται από δύο κριτήρια και αυτά τα κριτήρια διατυπώνονται καθαρά στις ακόλουθες Αγγλικές αποφάσεις:

Στην Αγγλική απόφαση **Toogood v Spyring** (1834) 1 C.M. & R. 181 at 193 το πρώτο κριτήριο διατυπώθηκε ως εξής:

'In general, an action lies for the malicious publication of statements which are false in fact, and injurious to the character of another, and the law considers such publication as malicious, unless it is fairly made by a person in the discharge of some public or private duty whether legal or moral, or in the conduct of his own affairs, in matters where his interest is concerned. In such cases the occasion prevents the inference of malice which the law draws from unauthorized communications and affords a qualified defence depending on the absence of actual malice. If fairly warranted by any reasonable occasion or exigency, and honestly made, such communications are protected for the common convenience and welfare of society.'

(Ελεύθερη μετάφραση)

Δηλώσεις που έχουν γίνει κακόβουλα, δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια και επηρεάζουν δυσμενώς την υπόληψη του ατόμου γενικά θεωρούνται δυσφημιστικές και αναγνωρίζονται ως τέτοιες από το νόμο, εκτός εάν οι δηλώσεις έχουν γίνει ειλικρινά από άτομο κατά την εκτέλεση δημοσίου ή ιδιωτικού καθήκοντος που προκύπτει από το νόμο ή από τις ηθικές αξίες της κοινωνίας, η κατά τον χειρισμό των προσωπικών του υποθέσεων στην περίπτωση που επηρεάζεται το ιδιωτικό του συμφέρον. Σε τέτοιες περιπτώσεις τεκμαίρεται ότι η δήλωση έγινε καλόπιστα παρά το γεγονός ότι αφορά μη εξουσιοδοτημένη επικοινωνία και εφαρμόζεται η υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση εκτός βέβαια και εάν αποδειχθεί ότι η δήλωση δεν έγινε καλόπιστα. Εάν η δήλωση είναι δίκαια, αντικειμενική και ειλικρινής, και έχει γίνει διότι το υπαγόρευαν οι συγκεκριμένες συνθήκες της στιγμής η δήλωση θεωρείται προνομιούχα διότι θεωρείται ότι προάγει το συμφέρον της κοινωνίας στο σύνολο της.

Το δεύτερο κριτήριο είναι η αρχή ότι το συμφέρον ή καθήκον του λήπτη να γνωρίζει το περιεχόμενο της επικοινωνίας πρέπει να είναι αμοιβαίο με το καθήκον του προσώπου να του μεταδώσει τη συγκεκριμένη επικοινωνία. (*Adam v Ward* (1863) 15 C.B. (N.S.) 392 at 418.)

Το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει όλα τα γεγονότα και περιστάσεις που αφορούν την αποστολή της συγκεκριμένης επιστολής στο συγκεκριμένο λήπτη για να αποφανθεί κατά πόσο το περιεχόμενο της επιστολής καλύπτεται από το προνόμιο διότι τα συγκεκριμένα γεγονότα της υπόθεσης είναι καθοριστικά για να αποφανθεί το Δικαστήριο κατά πόσο στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει εφαρμογή το προνόμιο (*Gatley on Libel and Slander*, 11th edition, pg. 449 par. 14.9).

Επειδή η επιστολή είναι λανθασμένη και αποτελεί διαστρέβλωση της αλήθειας με τον τρόπο που είναι συνταγμένη, για τους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω, δεν μπορεί να έχει εφαρμογή η υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση. Θεωρώ

ότι το περιεχόμενο του *τεκμηρίου 19* δεν μπορεί να αποτελεί τη δίκαια αντικειμενική και ειλικρινή γνώμη του εναγόμενου σε σχέση με τα προσόντα του ενάγοντα. Εάν ο εναγόμενος είχε υπόψη του το *τεκμήριο 28*, και δεν έχω λόγο να πιστεύω ότι δεν είχε υπόψη του το υλικό που επισυνάπτεται στο *τεκμήριο 28*, δεν μπορεί καλόπιστα να διατύπωσε τις θέσεις και τα γεγονότα που διατυπώνονται στο *τεκμήριο 19*.

Πέραν αυτού όμως θεωρώ ότι ο εναγόμενος δεν είχε καθήκον που προκύπτει από το νόμο να προβεί στη συγκεκριμένη έρευνα και να εκφέρει άποψη σε σχέση με τα ακαδημαϊκά προσόντα του ενάγοντα κάτω από τις περιστάσεις. Είναι και γι' αυτό το λόγο που η προδικαστική ένσταση ότι η εν λόγω επιστολή συνιστά διοικητική πράξη είναι εντελώς αβάσιμη. Η επιστολή δεν έγινε σύμφωνα με το νόμο, επομένως δεν υπηρετούσε δημόσιο σκοπό και δεν ανήκει στη σφαίρα δημόσιου δικαίου.

Με βάση το **άρθρο 7(1) (α) του Νόμου για την Ίδρυση και Λειτουργία του ΕΤΕΚ 224/00** το επιμελητήριο έχει την εξουσία να αποφασίσει κατά πόσο πρόσωπο δικαιούται να εγγραφεί στο Μητρώο Μελών του Επιμελητηρίου και σε αυτά τα πλαίσια κρίνει κατά πόσο υποψήφιος έχει απαιτούμενα προσόντα ήτοι πτυχίο ή δίπλωμα πανεπιστημίου ή άλλο ισοδύναμο προσόν σε οποιονδήποτε κλάδο της μηχανικής επιστήμης.

Είναι φανερό από τις πρόνοιες του **άρθρου 5 του Νόμου** που αφορά τις αρμοδιότητες του επιμελητηρίου ότι δεν έχει την εξουσία να προβαίνει σε αξιολόγηση πτυχίων γενικά και δεν έχει την αρμοδιότητα να εξετάσει τα προσωπικά ακαδημαϊκά προσόντα μελών της μετά από αίτημα άλλων προσώπων.

Την ίδια τοποθέτηση είχε και ο εναγόμενος κατά το έτος 1993 όταν αποτάθηκε κοντά του [REDACTED] (*τεκμήριο 9*) και ζήτησε από το Επιμελητήριο κατά πόσο το δίπλωμα του ενάγοντα ήταν ικανοποιητικό προσόν για σκοπούς εγγραφής επιμελητηρίου. Ο εναγόμενος είχε απαντήσει τότε ότι το ΕΤΕΚ δεν αναγνωρίζει,

δεν εγκρίνει πανεπιστημιακά ιδρύματα και ότι η συγκεκριμένη απάντηση θα μπορούσε να δοθεί μόνο εάν κάποιος υπέβαλλε αίτηση για εγγραφή στο επιμελητήριο (βλ. τεκμήριο 10).

Επομένως το 1998 όταν απέστειλε την επιστολή δεν ενεργούσε υπό νομικό καθήκον να αποστείλει το τεκμήριο 19 και δεν μπορεί να πιστευε ότι ενεργούσε υπό νομικό καθήκον να αποστείλει τέτοια επιστολή. Ο εναγόμενος και ο κ. [REDACTED] δεν έχουν οιαδήποτε ειδική σχέση μεταξύ τους επομένως, δεν μπορεί να είχε κάποιο ηθικό καθήκον να δώσει τις συγκεκριμένες πληροφορίες στον κ. [REDACTED]

Εφόσον ο εναγόμενος ενεργούσε εκτός του πλαισίου του **Νόμου 224/90** κατά την αποστολή της συγκεκριμένης επιστολής δεν μπορεί να επικαλείται την υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση η οποία δεν έχει καμία εφαρμογή στην παρούσα περίπτωση.

ΚΑΚΟΒΟΥΛΙΑ

Το τεκμήριο 19 συντάχθηκε αφού ο εναγόμενος εξέτασε το περιεχόμενο του τεκμηρίου 28. Τα γεγονότα που εκτίθενται στο τεκμήριο 19 διαστρεβλώνουν την αλήθεια ως αυτή διατυπώνεται από το τεκμήριο 28. Κανείς που είχε υπόψη του το περιεχόμενο του τεκμηρίου 28 δεν θα μπορούσε καλόπιστα και αντικειμενικά να καταλήξει στα συμπεράσματα που διατυπώνονται στο τεκμήριο 19.

Ο εναγόμενος δεν ενεργούσε στα πλαίσια του **Ν. 224/90** για τους λόγους που το Δικαστήριο απέρριψε την υπεράσπιση του προνομίου υπό αίρεση. Ο εναγόμενος ενεργούσε καθ' υπέρβαση του νόμου όταν υιοθέτησε και απέστειλε την επιστολή επομένως, το γεγονός ότι ήταν Πρόεδρος του ΕΤΕΚ κατά τον επίδικο χρόνο δεν του δίδει προστασία εκτός εάν αποδείξει ότι ενεργούσε καθ' υπόδειξη της Διοικούσας Επιτροπής. Το γεγονός ότι ενεργούσε εκτός του νόμου που καθορίζει τις αρμοδιότητες της θέσης δεν τον βοηθά να υποστηρίξει τη θέση ότι ενεργούσε

καλόπιστα. Αυτό το γεγονός ενισχύεται από τα λεγόμενα του το 1993 ότι τα προσόντα του ενάγοντα δεν είναι ζήτημα που θα πρέπει να αφορά το ΕΤΕΚ. Επομένως, προκύπτει ως γεγονός ότι γνώριζε ότι τέτοιου είδους γνωματεύσεις δεν ήταν μέσα στις αρμοδιότητες του ΕΤΕΚ και παραμένει το βασανιστικό ερώτημα ότι αφού ήταν έτσι τα πράγματα γιατί να εμπλακεί με τρόπο που να επηρεάζει την επαγγελματική ζωή του ενάγοντα με την αποστολή της επιστολής.

Ο εναγόμενος δεν έλαβε υπόψη του τις θέσεις του ενάγοντα και δεν προσκόμισε στοιχεία για να αποδείξει ότι η ευθύνη για την αποστολή της επιστολής ήταν συλλογική. Αυτό δημιουργεί σκιές στον τρόπο λήψης της απόφασης για την έρευνα και την αποστολή της επιστολής και ο εναγόμενος έκανε λίγο για να καταρρίψει την ισχυρή εντύπωση ότι η απόφαση πάρθηκε χωρίς την απαιτούμενη από το νόμο και κάθε έννοια φυσικής δικαιοσύνης, διαφάνειας για την αποστολή επιστολής με καθαρά δυσφημιστικό περιεχόμενο.

Στην Αγγλική απόφαση **Kaye v Robertson** [1991] F.S.R. 62 CA at 67, το Δικαστήριο επεξήγησε ότι δεν είναι ανάγκη να αποδειχθεί θετικά ότι ο εναγόμενος ενεργούσε για αλλότριους λόγους όταν προέβη στην κοινοποίηση του δυσφημιστικού υλικού. Το κακόπιστο των προθέσεων του μπορεί να αποδειχθεί με τα ακόλουθα δεδομένα:

'A statement made by a man who knows that it is likely to injure and knows that it is false is made maliciously. So also if he knows that it is likely to injure and has no belief whether it is true or false and makes it recklessly, not caring whether it is true or false.'

(Ελεύθερη μετάφραση)

'Μία δήλωση που γίνεται από άτομο που γνωρίζει ότι πιθανόν η δήλωση να προκαλέσει ζημιά στην υπόληψη άλλου ατόμου και που γνωρίζει ότι περιέχει αναλήθειες είναι δήλωση που έχει γίνει κακόβουλα. Το ίδιο ισχύει εάν ξέρει ότι η

δήλωση πιθανόν να προκαλέσει ζημιά στην υπόληψη του ατόμου και αυτός δεν μπορεί να ξέρει κατά πόσο η δήλωση είναι αληθής ή όχι και παρόλο τούτο αλόγιστα προβαίνει στη δήλωση, χωρίς να τον ενδιαφέρει εάν η δήλωση περιέχει την αλήθεια ή όχι.'

Στο σύγγραμμα **Gatley on Libel and Slander**, Eleventh Edition, Malicious Falsehood, paragraph 21.8 pg. 675, επεξηγείται ότι το Δικαστήριο δύναται να καταλήξει ότι η συγκεκριμένη δήλωση είναι τόσο αβάσιμη και τόσο μακριά από την αλήθεια που δεν μπορεί παρά να έγινε κακόβουλα.

'The law here merely follows the normal approach to drawing inferences about a person's knowledge, belief or intention.'

(Ελεύθερη μετάφραση)

'Ο νόμος επιτρέπει όπως το Δικαστήριο καταλήξει σε συμπέρασμα σε σχέση με τη γνώση του ατόμου, τις προθέσεις του και τα κίνητρα του με το συνηθισμένο τρόπο που μπορεί να διαμορφωθούν τέτοια συμπεράσματα.'

Δια να αποδειχθεί κακοβουλία εκ μέρους του εναγόμενου δεν είναι ανάγκη να αποδείξει ο ενάγοντας ότι το κίνητρο του εναγόμενου ήταν κακόβουλο όταν απέστειλε την επίδικη επιστολή.

Είναι αρκετό να αποδείξει ο ενάγοντας ότι ο εναγόμενος απέστειλε την επιστολή με αλόγιστη αδιαφορία σε σχέση με το κατά πόσο τα όσα αναφέρονται στην επιστολή αληθεύουν ή όχι, ως και επίσης η έλλειψη φροντίδας του εναγομένου προς εξακρίβωση της αλήθειας των ισχυρισμών στην επιστολή.⁷
(**Αλέκος Κωνσταντινίδης ν Σωτήρης Παπασάββας**).

⁷ 1B ΑΑΔ 991 (2004)

Στην Αγγλική υπόθεση **Horrocks v Lowe**⁸ επεξηγείται τι σημαίνει ο όρος αλόγιστη αδιαφορία για την αλήθεια των γεγονότων που περιέχονται στο κείμενο και πώς διαπιστώνεται.

'Reckless means paying insufficient regard to factors as a result of prejudice leading to a position in which one has a closed mind and does not approach the problem with a reasoning mind as sharply distinguished from a reasonable mind.'

(Ελεύθερη μετάφραση)

'Αλόγιστη αδιαφορία σημαίνει να μην ληφθούν υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα ως αποτέλεσμα προκατάληψης με αποτέλεσμα κάποιος να προσεγγίσει το ζήτημα λανθασμένα και χωρίς να χρησιμοποιεί τη λογική του σε αντίθεση με το λογικά σκεπτόμενο άνθρωπο.'

Εάν διαπιστωθεί τέτοια αδιαφορία τότε η κακοβουλία εξάγεται από την συμπεριφορά του εναγόμενου.

Ο εναγόμενος δεν μπορεί να είχε την πεποίθηση ότι τέτοια επιστολή δεν θα επηρέαζε με αρνητικό τρόπο την επαγγελματική σταδιοδρομία του ενάγοντα. Είχε υπόψη του το τεκμήριο 28 και παρόλο τούτο διαφώνησε με την εκτίμηση του Βρετανικού Συμβουλίου ότι κατά τον επίδικο χρόνο το συγκεκριμένο δίπλωμα θεωρείτο προσόν ισότιμο πανεπιστημιακού διπλώματος. Γνώριζε ότι κατά τον επίδικο χρόνο το Αγγλικό Ινστιτούτο είχε αποδεχτεί εγγραφή του ενάγοντα ως μέλος του διότι πληρούσε τα ακαδημαϊκά προσόντα άλλα αυτό το γεγονός απουσιάζει από το τεκμήριο 19 και αντιθέτως προβάλλεται ως γεγονός στην επιστολή ότι το συγκεκριμένο δίπλωμα ουδέποτε θεωρήθηκε ως ισότιμο πανεπιστημιακού διπλώματος και στη συνέχεια προβάλλεται ως γεγονός ότι το

⁸ [1975] A.C. 135

ΕΤΕΚ ουδέποτε προβαίνει σε εγγραφές μελών προσώπων που δεν έχουν πανεπιστημιακό διπλώματα ή ισότιμο προσόν δίδοντας την εντύπωση ότι ο ενάγοντας έγινε μέλος του ΕΤΕΚ χωρίς τα απαιτούμενα προσόντα. Είχε προβεί στις συγκεκριμένες εκτιμήσεις γνωρίζοντας ότι αποτελούσαν διαστρέβλωση της αλήθειας ή το λιγότερο επιλεκτική συλλογή των γεγονότων διαμορφωμένη με τρόπο ώστε να δοθεί λανθασμένη εντύπωση για την κατάρτιση του ενάγοντα.

Ο εναγόμενος δεν είχε κανένα καθήκον να προβεί στις εν λόγω δηλώσεις επομένως, δεν μπορεί να έκανε τις δηλώσεις καλόπιστα προς επιδίωξη δημοσίου συμφέροντος και αντιθέτως, επενέβηκε απρεπώς με μόνο έρεισμα ότι τον 'ξενίζει' η γνώμη του Βρετανικού Συμβουλίου σε μία δικαστική διαμάχη. Τελικώς έχει εκφέρει μία αρνητική γνώμη για τα προσόντα του ενάγοντα χωρίς να του δώσει πρώτα την ευκαιρία να τοποθετηθεί και ενώ προηγουμένως το 1993 ο ίδιος για το ίδιο ζήτημα θεώρησε ορθό να μην εκφέρει άποψη διότι τέτοια γνώμη δεν καλύπτεται από τις αρμοδιότητες του ΕΤΕΚ με βάση το νόμο.

Αυτό σε συνδυασμό με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, τις σκιές που αφήνονται από τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, το γεγονός ότι το πρόσωπο που ετοίμασε την έκθεση έχει σχέση με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο που καταχώρησε την αίτηση ακυρώσεως στο Δικαστήριο, την αδυναμία του εναγόμενου να παρουσιάσει οιονδήποτε στοιχείο που να δείχνει ότι ενεργούσε καλόπιστα και προσεκτικά, την εμμονή του εναγόμενου στην ορθότητα των θέσεων του μετά την απόφαση της Ολομέλειας και τον χειρισμό της υπεράσπισης του στην παρούσα υπόθεση, εύλογα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σκοπός της επιστολής δεν ήταν η έκφραση αντικειμενικής άποψης για τα προσόντα του ενάγοντα. Ούτε έχει απολογηθεί ο εναγόμενος για το δυσφημιστικό περιεχόμενο του *τεκμηρίου 19* μέχρι σήμερα, έτσι εύλογα οδηγούμαι στο συμπέρασμα ότι ενήργησε κακόβουλα.

Δεν τίθεται κανένας περιορισμός στην ελεύθερη έκφραση του ατόμου εφόσον η υπεράσπιση του προνομίου αποτυγχάνει και αποδεικνύεται ότι η δήλωση δεν

έγινε καλόπιστα. Ούτε μπορεί να κρύβεται ο εναγόμενος πίσω από τη θέση προέδρου του ΕΤΕΚ. Αφ' ης στιγμής οι δηλώσεις πέφτουν έξω από τις αρμοδιότητες του ΕΤΕΚ ευθύνη για δυσφημιστικό περιεχόμενο της επιστολής αποδίδεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο φυσικό ή νομικό έχει σχέση με την ετοιμασία και αποστολή συμπεριλαμβανομένου και του εναγόμενου.

Στην απόφαση **Αλήθεια Εκδοτική Εταιρεία Λτδ. ν Ανδρέα Αλωνεύτη**⁹ το εφετείο αποφάνθηκε ότι το αστικό αδίκημα της δυσφήμισης όπως προνοείται από τις διατάξεις του **Κεφ. 148** είναι απόλυτα συμβατό με το **άρθρο 19** του **Συντάγματος** και, τόνισαν ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου στην προσωπική του ζωή και στην υπόληψη του είναι ίσης σημασίας με το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης.

*‘Οι περί δυσφημίσεως διατάξεις του **Κεφ. 148** ισορροπούν την παράλληλη περιφρούρηση των δύο δικαιωμάτων, με αναφορά στην αλήθεια των γραφομένων. Όπως επισημαίνεται ... σε σχέση με περιορισμούς του **άρθρου 10** της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης** είναι προς όφελος και των ιδίων των δημοσιογράφων τα γραφόμενα τους να απεικονίζουν την αλήθεια και όχι την αναλήθεια. Αν γινόταν παραδεκτή, υπογραμμίζεται, άνευ συνεπειών η προβολή αναληθών δημοσιευμάτων, το κοινό θα έπαυε να τους αποδίδει πίστη, είτε αυτά είναι αληθή είτε ψευδή. Και όλες οι άλλες περιπτώσεις δυσφήμισης, που εξ αντικειμένου, πλήττουν την υπόληψη του ατόμου, οι οποίες καθορίζονται στο **άρθρο 17 Κεφ. 148**, είναι συνυφασμένες με την τιμή και την υπόσταση του στον κοινωνικό χώρο.’*

Για τους πιο πάνω λόγους θεωρώ ότι δεν παρέχεται καμία προστασία στον εναγόμενο λόγο της θέσης που κατείχε κατά τον επίδικο χρόνο διότι είναι κυρίως

⁹ 1Γ ΑΑΔ 1863 (2002)

υπεύθυνος για την ετοιμασία και αποστολή επιστολής που ήταν δυσφημιστική για την επαγγελματική υπόληψη του ενάγοντα.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Είναι αυτονόητο γιατί υπήρξε ζημιά στην υπόληψη του ενάγοντα ειδικά σε χρόνο που υπήρξε αμφισβήτηση του διορισμού του ως Διευθυντή του ΑΤΙ. Ο ενάγοντας δεν ήταν ένας απλός υπάλληλος σε οργανισμό, κατείχε σημαντική θέση και βρισκόταν στα μάτια της κοινωνίας και επαγγελματικών κύκλων λόγω της θέσης που κατείχε. Ζημιά στην επαγγελματική του υπόληψη θα τον εξέθετε περισσότερο από ένα άλλο άνθρωπο στην κοινωνία και στους επαγγελματικούς κύκλους λόγω της νευραλγικής θέσης που κατείχε. Η επαγγελματική ζωή του ενάγοντα στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στην πεποίθηση του κοινού και των επαγγελματικών κύκλων ότι κατείχε τα προσόντα της θέσης που κατείχε για να εκτελέσει τα καθήκοντα του ως διευθυντής του ΑΤΙ. Αμφισβήτηση αυτών των προσόντων ειδικά από το ΕΤΕΚ πρέπει να προκάλεσε μεγάλη ταραχή, αμηχανία και ντροπή στον ενάγοντα.

Το ποσό των αποζημιώσεων που θα πρέπει να επιδικασθούν προς όφελος του ενάγοντα θα πρέπει να αντανakλούν τη ζημιά που έχει υποστεί στην υπόληψη του και θα πρέπει να έχει ως στόχο την αποκατάσταση του ενάγοντα στην επαγγελματική και κοινωνική θέση που κατείχε προτού υποστεί την ζημιά.

Το μέτρο των αποζημιώσεων συναρτάται με τη φύση, το χαρακτήρα και την έκταση της προσβολής της υπόληψης του ανθρώπου. Η υπόσταση του ανθρώπου είναι συνυφασμένη με την υπόληψη του στην κοινωνία. Προσβολή της υπόληψης συντελεί στον κοινωνικό εξοστρακισμό και συγχρόνως αποτελεί δοκιμασία για τα

αισθήματα του ανθρώπου. Η αποζημίωση είναι το μέσο που παρέχει ο νόμος για την αποκατάσταση του δυσφημισθέντα.¹⁰

Σκοπός των αποζημιώσεων είναι διά να δικαιωθεί ο ενάγοντας στα μάτια του κοινού και η αποκατάσταση του για την προσβολή στην υπόληψη του. Κατά την επιδίκαση των αποζημιώσεων το Δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη του και τους ακόλουθους παράγοντες: την δοκιμασία που έχει υποστεί ο ενάγοντας κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, το γεγονός ότι οι εναγόμενοι δεν έχουν απολογηθεί για τη ζημιά που έχουν προκαλέσει στον ενάγοντα. (Αλωνεύτης, Πολ. Έφεση 10703 29.11.2002.)

Σε πρόσφατες αποφάσεις το Ανώτατο Δικαστήριο έχει προσεγγίσει το θέμα των αποζημιώσεων με το να θεωρήσει τις αποζημιώσεις σε υποθέσεις λιβέλου ως γενικές αποζημιώσεις που επιδικάζονται σε υποθέσεις σωματικών βλαβών (personal injury). Αυτή η θεώρηση δικαιολογείται διότι και στις δύο περιπτώσεις, δηλαδή αυτής του λιβέλου όπου η υπόληψη του προσώπου έχει ζημιωθεί και αυτής όπου το θύμα έχει υποστεί σωματική βλάβη, το θύμα πάσχει από ψυχικό πόνο και οδύνη. Συνεπώς, η αποζημίωση θα πρέπει να καθορισθεί με γνώμονα το ποσό που είναι εύλογα αναγκαίο για την αποζημίωση του δυσφημιζόμενου και την αποκατάσταση της φήμης του μέσα στην κοινωνία που ζει. (Λουκαΐδης ν Εκδοτική Εταιρεία Αλήθεια¹¹.)

Πέραν από τις πιο πάνω γενικές αρχές θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σειρά επιβαρυντικών παραγόντων και μετριαστικών παραγόντων που επιμετρούν στην κρίση του Δικαστηρίου κατά τον υπολογισμό του τελικού ποσού χρημάτων που θα πρέπει να επιδικασθεί προς όφελος του ενάγοντα.

¹⁰ Supra note 9 (Αλωνεύτης)

¹¹ 1^Α ΑΑΔ 22 (2003)

Ο εναγόμενος μέχρι σήμερα δεν έχει απολογηθεί στον ενάγοντα. Παρά την απόφαση της Ολομέλειας σε αναθεωρητική έφεση όπου ο όλος χειρισμός της υπόθεσης κατακρίθηκε δεν έγινε καμία προσπάθεια του εναγόμενου περισυλλογής και μετάνοιας.

Ο εναγόμενος όχι μόνο δεν έχει απολογηθεί αλλά επανέλαβε τους δυσφημιστικούς ισχυρισμούς και προέβαλε σθεναρή αντίσταση σε κάθε στάδιο της υπεράσπισης του. Σε πολλά σημεία της υπεράσπισης προβλήθηκαν και αλλοπρόσαλλες θέσεις που είχαν στόχο να αμφισβητήσουν κάθε θέση και κάθε λεγόμενο του ενάγοντα.

Ο εναγόμενος δεν μπορεί καλόπιστα να πίστευε ότι η εικόνα των προσόντων του ενάγοντα ως προκύπτει από την επιστολή να ήταν δίκαια και ορθή για το πρόσωπο του. Επομένως, το στοιχείο της κακοπιστίας πρέπει να συμπεριληφθεί στις αποζημιώσεις.

Λαμβάνω υπόψη μου τη συνολική ζημιά που έχει υποστεί η επαγγελματική υπόληψη του ενάγοντα ως επεξηγείται πιο πάνω. Λαμβάνω υπόψη μου ότι ο ενάγοντας προέβη σε δικαστικές διαμάχες προς αποκατάσταση της υπόληψης του και ότι αυτή η προσπάθεια ήταν χρονοβόρα και δύσκολη. Μία μόνο επιστολή του εναγόμενου προκάλεσε πολύχρονη ταλαιπωρία και οδύνη για τον ενάγοντα.

Λαμβάνω υπόψη μου ότι η εν λόγω επιστολή κοινοποιήθηκε στον κ. [REDACTED], δικηγόρο του αιτητή, στα πλαίσια αίτησης ακύρωσης της θέσης του ενάγοντα. Η επιστολή κοινοποιήθηκε στην ΕΔΥ, στο Γενικό Συμβούλιο του ΕΤΕΚ και στο ευρύτερο επαγγελματικό κύκλο του ενάγοντα.

Λαμβάνω υπόψη μου ότι ο ενάγοντας βρισκόταν σε έμμισθη υπηρεσία και ότι δεν προέκυψαν ειδικές χρηματικές ζημιές από τη ζημιά στην υπόληψη του.

Τέλος λαμβάνω υπόψη μου ότι οι ζημιές θα πρέπει να είναι στο ύψος των αποζημιώσεων που είναι κοινωνικά αποδεκτές για τα δεδομένα της Κύπρου.

Στην απόφαση *Miloslavsky v United Kingdom* ημερ. 1995, 8/1994/455/536 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποφάσισε ότι υπήρχε παραβίαση του άρθρου 10 της Συνθήκης σε σχέση με την απόφαση Αγγλικού Δικαστηρίου να επιδικάσει υπερβολικές αποζημιώσεις προς όφελος του ενάγοντα σε υπόθεση λιβέλου. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι υπερβολικές αποζημιώσεις δεν συνάδουν με τη δημοκρατική αρχή της ελεύθερης έκφρασης του τύπου ιδιαίτερα όταν υπάρχει το σύστημα του 'strict liability' σε υποθέσεις λιβέλου στην Αγγλία που υποχρεώνουν τον εναγόμενο να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών που περιέχονται στα επίδικα δημοσιεύματα. Σε εκείνη την υπόθεση λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι ο εναγόμενος δεν ήταν σε θέση να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών που περιέχονταν στα δημοσιεύματα αλλά οι ισχυρισμοί εναντίον του ενάγοντα είχαν γίνει καλή τι πίστη αφού η εφημερίδα πίστευε ότι οι ισχυρισμοί ήταν αληθείς. Λέχθηκε ότι η καταβολή των αποζημιώσεων σε εκείνη την περίπτωση υπερέβαιναν τις αποζημιώσεις που είχαν δοθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο από τα Αγγλικά Δικαστήρια μέχρι εκείνο το διάστημα σε υποθέσεις λιβέλου. Οι καταβληθείσες αποζημιώσεις υπερέβαιναν κατά πολύ τις αποζημιώσεις που είχαν δοθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο από τα Αγγλικά Δικαστήρια για σοβαρό και μόνιμο σωματικό τραύμα.

Με βάση τα πιο πάνω βρίσκω ένα ποσό της τάξης των 12.000 ευρώ δίκαιο και εύλογο υπό τις περιστάσεις. Εκδίδεται απόφαση υπέρ του ενάγοντα και εναντίον του εναγόμενου για το ποσό των 12.000 ευρώ πλέον νόμιμο τόκο.

Τα έξοδα της αγωγής επιδικάζονται υπέρ του ενάγοντα και εναντίον του εναγόμενου όπως αυτά υπολογισθούν από τον Πρωτοκολλητή και εγκριθούν από το Δικαστήριο.

(Υπ).....

N. Ταλαρίδου-Κοντοπούλου, Ε. Δ.

Πιστό αντίγραφο

Πρωτοκολλητής

MN/ΧΡΓ